
LITERATUURBESPREKING

Directieve interventies in de acute en sociale psychiatrie

Dr. J.A. Jenner, *Directieve interventies in de acute en sociale psychiatrie*. Assen: Van Gorcum Uitgeverij, ISBN 90 232 3941 5, paperback 326 blz., Euro 39,50 3^e gewijzigde druk.

De omslag van het boek heeft een fris kleurtje gekregen. De grafische weergave van de hersenen als doolhof en als beeld voor problemen waarin mensen verstrikt kunnen raken siert immer de voorkant. Een nieuwe druk na acht jaar en vijftien jaar na de eerste verschijning. Sinds 1988 is dit boek verplichte kost op verschillende opleidingen. Goede wijn behoeft geen krans zou je zeggen. Waarom is het toch de moeite waard om dit boek te herlezen, en eventueel aan te schaffen? Het is een standaardwerk en als je werkzaam bent binnen de sociale psychiatrie of je draagt het gedachtegoed een warm hart toe hoor je het toch wel gelezen te hebben. Naast crisisinterventie, omgaan met suïcidaal gedrag, therapie(on)trouw en opname indicatie en preventie behandelt de schrijver klachten van verschillende aard, zoals angst- en depressieve klachten en allerlei aspecten rondom psychose, schizofrenie en de bipolaire stoornis.

Vergelijking met de vorige druk leert dat het boek op veel plekken is herschreven. Naast verwerking van actuele ontwikkelingen is er op veel

plekken ook aan de leesbaarheid gewerkt en is de bladspiegel veranderd hetgeen het boek zeker ten goede komt. Er zijn kleine aanvullingen zoals bijvoorbeeld een "Schaal voor suïcide-intentie" en het belang van inschakelen van het sociale netwerk bij therapie (on)trouw en in welke vorm dit zou kunnen. Uitgebreide aandacht is er voor noodmedicatie in acute situaties inclusief welk medicament in welke dosering en bij welk toestandbeeld. Vervolgens geeft Jenner ruime aandacht aan een geïntegreerd behandelpakket ontwikkeld voor mensen die stemmen horen, genaamd HIT (= Hallucinaties gerichte Integratieve Therapie). De attitude en het gedrag van de hulpverlener zijn van groot belang en de patiënt wordt gezien als ervaringsdeskundige. Er wordt gebruik gemaakt van specifieke motiveringsstrategieën en sleutelfiguren van de patiënt worden intensief bij de behandeling betrokken. De resultaten van deze beschreven vorm van therapie zijn, ook voor de langere termijn goed.

Samenvattend blijft het boek een aanrader en levert opnieuw een waardevolle bijdrage aan uitbreiding en aanscherping van kennis. Daarnaast nodigt het boek ook uit, mede door de vele praktijkvoorbeelden, tot een kritische zelfreflectie.

Onno Kastelein

Crisishulpverlening

Frans Brinkman en Ruud van den Berg,
Crisishulpverlening.
Houten/Mechelen: Bohn, Stafleu Van Loghum.
ISBN 90 313 3950 4, paperback 187 blz., Euro 25,75
Tweede, herziene druk

Alweer een boek dat toe was aan een opfrisbeurt. Na vier oplages in de eerste druk ligt de tweede druk, na 11 jaar, inmiddels in de winkel. Het formaat is anders dan anders, vierkant en de tekst is per pagina verdeeld in twee kolommen wat, als je er even de tijd voor neemt om aan te wennen, prettig leest. Elk hoofdstuk begint met een opsomming wat er in het hoofdstuk valt te leren en sluit af met een aantal zelfstudieopdrachten. Het boek wordt op verschillende opleidingen gebruikt en is zeker bruikbaar voor allerlei hulpverleners die werkzaam zijn bij specialistische instellingen die zich bezighouden met crisishulpverlening.

De beide schrijvers hebben de nodige ervaring opgedaan op het gebied van crisishulpverlening, onderwijs en methodiekontwikkeling. Dit is te merken.

In de omschrijving op het boek staat het al te lezen. "In dit boek geven we concrete handvatten voor het toepassen van crisishulpverlening. Daarbij ligt het accent op de praktijk. Steeds wordt gekeken hoe de hulpverlener bestaande methoden en technieken in zijn werk kan toepassen, geïllustreerd met concrete voorbeelden".

De opbouw en opzet van het boek is logisch. De schrijvers brengen eerst in kaart wat een crisis is, wat de algemene componenten van een crisis zijn en hoe het copingproces is van mensen in een (dreigende) crisis.

Vervolgens gaat het boek verder met interventies per modaliteit, zeg maar invalshoeken. We maken kennis met "Het Basic-prime model", een model dat er vanuit gaat dat complexe problemen van iemand in crisis adequaat beschreven kunnen worden als er aan meerdere en verschillende aspecten recht wordt gedaan. Er worden in dit hoofdstuk negen invalshoeken beschreven met daaraan gekoppeld verschillende interventiemogelijkheden. Grafisch weergegeven in een schema, waaruit duidelijk wordt dat het ook gaat om een circulair proces, komen we de negen modaliteiten tegen. Het gaat om: gedrag, gevoel, waarneming, gedachten, lichamelijke toestand, hulpbronnen, interpersoonlijke relaties, veranderingen en omgeving, overigens vormen de beginletters van deze termen in het engels de naam van het model.

Het boek geeft vervolgens aandacht aan de verschillende stappen in het hulpverleningsproces: taxatie, uitvoering en afsluiting. Ook worden in dit hoofdstuk vragen omtrent verantwoordelijkheid besproken, hoe te motiveren en welke rollen je als hulpverlener allemaal kunt spelen. Het boek sluit af zoals reeds aangekondigd op de flaptekst, praktisch. Er worden zeventien praktijksituaties besproken ingeleid door een casus en aangevuld met concrete richtlijnen. De bijlage bevat een aantal interessante websites, checklisten en een lijst van afkortingen. Het wordt allemaal overzichtelijk aangeboden en duidelijk en pragmatisch beschreven. Daar komt bij dat de auteurs een prettige manier van schrijven hebben en er in zijn geslaagd hun verworven ervaring en kennis succesvol en aantekelijk over te brengen.

Onno Kastelein

Niet-aangeboren hersenletsel bij volwassenen

Niet-aangeboren hersenletsel bij volwassenen. Redactie: J.A.M. Vandermeulen, M.M.A. Derix, Th. Mulder, J.W. van Strien
Uitgave van Elsevier Gezondheidszorg. ISBN 90 352 2492 2, 'hardcover', 306 blz., 1^e druk. Prijs Euro 50,00

Niet-aangeboren hersenletsel (NAH) wil volgens het Nederlands Centrum Hersenletsel zeggen: beschadiging van het hersenweefsel door een hersenaandoening die op enig moment na de geboorte is ontstaan en die niet samenhangt met zwangerschap en bevalling.

Door de gevolgen van die beschadiging ontstaat een breuk in de levenslijn. Vaak is er sprake van een complexe combinatie van stoornissen, beperkingen en handicaps, zodat de patiënt en zijn directe omgeving een beroep op meerdere zorgaanbieders moet doen. De combinatie van neurologische, cognitieve en psychische functiestoornissen geven bij de patiënt en zijn omgeving maar ook bij de betrokken hulpverleners zorgen en problemen. Tot op heden ontbrak het aan een Nederlands standaardwerk op dit gebied.

Met de verschijning van dit handboek zijn de actuele kennis en kunde op het gebied van NAH bij volwassenen samengebracht. De cijfers liegen er niet om, per jaar worden er in Nederland minstens 80.000 mensen met NAH in ziekenhuizen opgenomen. Dit boek probeert antwoord te geven op verschillende vragen die alles te maken hebben met wat NAH nu precies is, welke vormen er zijn, wat de gevolgen kunnen zijn, welke therapeutische mogelijkheden zijn er en wat de

prognose is. Het is een zeer compleet boek en naslagwerk geworden, mooi vormgegeven (het oog wil ook wat) met harde kaft, goede illustraties en verduidelijkende kaders.

De eerste gedeelten van het boek handelen over de verschillende aandoeningen, diagnostiek en symptomatologie. Dit gedeelte is zowel interessant als ingewikkeld en staat ver weg van mijn dagelijkse praktijk. Het boek gaat mij meer aanspreken in de volgende delen die handelen over psychosociale stoornissen, behandeling, begeleiding en de algemene gevolgen. Bij NAH is er vaak sprake van gedragsstoornissen en persoonlijkheidsveranderingen. Het belang van een grondige en volledige diagnostiek wordt onderstreept en vervolgens wordt op een praktische wijze ingegaan op de verschillende mogelijkheden ten aanzien van behandeling en begeleiding. Het boek sluit af met hoofdstukken over rouw, whiplash en wettelijke kaders.

De huidige tendens is dat behandeling en begeleiding van NAH-patiënten zich niet beperkt tot ziekenhuizen en revalidatiecentra. Steeds meer wordt door de patiënt en zijn omgeving een beroep gedaan op instellingen binnen de GGZ. Dit betekent een samenvloeiing van het medische en het sociale model. Dus naast aandacht voor de stoornis en het functioneren op individueel niveau ook aandacht voor het functioneren van de persoon in relatie tot integratie in de samenleving en de sociale omgeving. Bij behandeling en begeleiding is dit boek dan een nuttig naslagwerk.

Onno Kastelein